

Famatuzsálem ápolása
továbbképzés és önképzés gyakorlati munkavégzéssel

Az Öreg tölgy faápolásának és körülményeinek összefoglaló dokumentációja

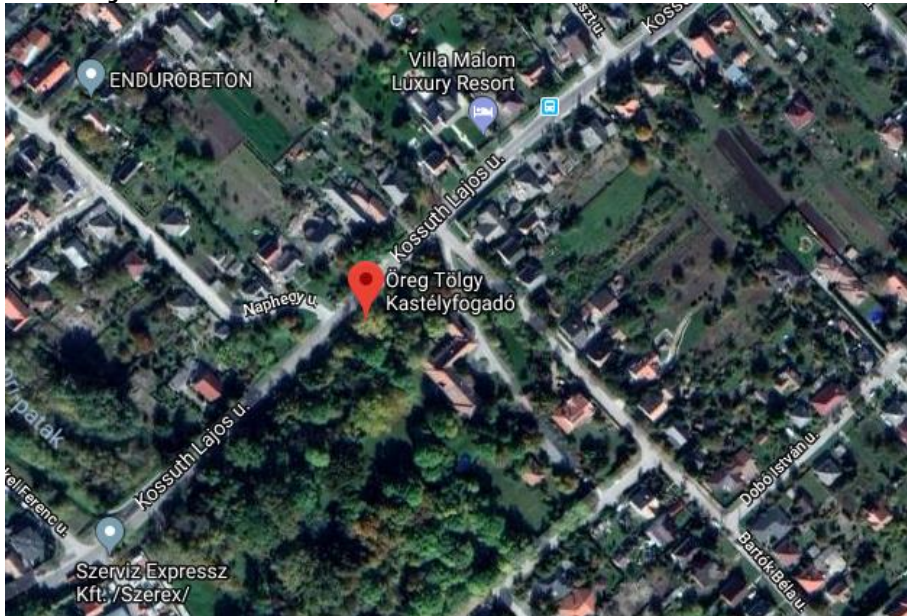
A kiírást és összefoglalót készítette: Németh Kristóf

Megbízó

Öreg-tölgy Kastély-fogadó Pusztazámor
2039 Pusztazámor, Kossuth Lajos u. 22.

A faápolás ideje, helyszíne

2023. június 23.; Pusztazámor

A faápolás alanya

1 db kocsányos tölgy

Az ápolt fa a pusztazámori Öreg-tölgy Kastély-fogadó névadó fája a Zámori-patak jobb oldalán a XVIII. században épült Barcza kastély parkjában található.

A kastély főépülete az 1800-as évek második felében épült, ezért a fa amelynek életkora becslés szerint 250-300 év már az építés előtt a helyszínen kellett, hogy álljon. A parkosítás során ezek szerint igazodtak az idős fához úgy, hogy annak megfelelő életfeltételeit megtartották.

A faápolás előzményei

2018. június 20.-án kelt. Németh Kristóf által 5 évvel korábban készített (önként megírt) szakvélemény alapján került sor. A faápolási munkák kivitelezésére 2023. június 23.-án.

A fa 2023. június 23.-án egy rendezvény során közösségi favizsgálatban részesült, amelyet az alábbiakban foglalkok össze.

A faápolás és előzetes gyors favizsgálat körülményei és résztvevői:

Famatuzsálem ápolása
továbbképzés és önképzés gyakorlati munkavégzéssel

A faápolási eseményre Dr. Gutermuth Ádám szervezésében egy Magyar-Szlovák faápolási tudás megosztására és gyakorlati alkalmazására megrendezett műhely keretei között került sor. A rendezvény résztvevői: Hardy Viktor, Āč Marek, Ragula Zoltán, Róbert Hrdlica, Gutermuth Ádám, Terpó Veronika, Varga Zsuzsanna Kaltenecker Andrea és Németh Kristóf.

A rendezvény hazai résztvevői térítésmentesen végezték munkájukat, míg külföldi kollégáink kedvezményes térítés mellett. A konkrét ápolási munka reggel 8-tól este hatig valósult meg egy sziesztával egybekötött kb. 2 órás ebédszünet keretében. Az ápolási feladat során 4 fő (Marek, Robert, Viktor és Zoltán) dolgozott a fa lombkoronájában és a csapat felváltva látta el a földi egy-két személyes munkavégzés funkcióját.

A koronabiztosítás beépítése során kizárólag az anyagköltség lett elszámolva Marek jóvoltából.

Megismételt részleges vizuális favizsgálat:

Mivel a fa 5 évvel korábban volt vizsgálva egy közösségi favizsgálatra és az esetleges változások felmérésére került sor. A fán a korábban részben levágott tumor benövése folyamatban van, a változások optimista jövőképet vetítenek elénk. A fa állapota egyebekben nagyrészt megegyezik az öt évvel korábban tapasztaltakkal egy lényeges és némi kisebb mértékű eltérést leszámítva.

A lényeges eltérés az, hogy a fa egyik vázága vélhetően vihar következtében nyíró feszültség hatására megcsavarodhatott és egy jelentős mértetű és mértékű repedés keletkezett rajta. A repedés hosszúsága néhány méter, míg szélessége a legszélesebb részt figyelembe véve centiméter körüli. A vázág, vagy melléktörzs repedése váratlan eseményként tehermentesítő metszést és koronabiztosítás beépítését tette észszerűvé.

A kisebb változás emlékezetem és korábbi kiírásom alapján a száraz ágak mértékének változása, amely az előző aszályos évek és a fa életkora tekintetében feltételezhetően nem jelent komoly tendenciát.

A fa alapadatai:

a fa habitusa: bokorfa /vagy különleges kategóriákon kívüli/

fa átmérője 1 m-en: - *

fa átmérője 20 cm -en: 2,58 méter

(2018.10.27.-én elvégzett vizsgálati adatlap szerint)

fa magassága: 21m

(a törzspozíciónál mért talajszinthez képest, kötélről mért pontos adatnak tekinthető; érdekesség, hogy Suntóval mérve 30 méter fölött volt ezzel jelentősen megkérdőjelezve a műszer használhatóságát a nagyméretű fák esetében főleg akkor, ha favizsgálati kiértékelésre is használjuk az adatot) lombkorona átmérői: 37,5 és 28 méter

A kiírást és összefoglalót készítette: Németh Kristóf

(mérőkerékkel mérve)

törzs magassága: -*

*(különleges forma lévén nem értelmezhető és az adatnak ennél fogva nincs jelentősége)

Faápolási szabályok közös megvitatása és elfogadása:

A faápolás meghatározását és vezetését helyszíni felkérés alapján végeztem, annak részleteit, előkészítésére vonatkozó gyors kiegészítő favizsgálatot közös vita és szempontrendszer alapján közösségi keretek között végeztük el.

I., élő ágak metszése a teljes lombkoronában

A fa nyári metszésben részesült, melynek során vékony -jellemzően 3-5 cm-es, de maximum 8 cm-es - ágátmérőben lett elvégezve. A nyári metszés szabályait követve a fa lombkoronájából a vékony ágak tekintetében a metszés nem haladta meg a 10-15%-ot és lehetőség szerint a vágásfelülethez képest legalább 1/3-os méretű szívóhajtásra történt a visszametszés. A fa az ápolás során teljes mértékben „végigmászásra” került, amely egyben terheléses tesztként is funkcionál.

II, élő ágak metszése a lombkorona szélein

Azokon az ágakon amelyek a fény hatására „túlzott mértékben” megerősödtek és fénykonkurens ágakhoz hasonló jelenséget produkálnak egy erősebb 6-10 cm ágátmérőig történt kis mértékű részleges koronaredukció annak érdekében, hogy a fa törésveszély szempontjából kedvezőbb koronaforma létrehozása irányába kényszerüljön. Ez az intézkedés néhány ágat érintett összesen.

III., fakín eltávolítása és életfunkciójának gátlása

A fakín eltávolítása azokon a helyeken teljesült teljes mértékben, ahol az külső ágrészeken helyezkedett el vagy fiatal volt. Az idősebb és ágakkal szövetilge össznőtt részeken a fakín ágainak és lombjának eltávolítása törént meg. Bizonyos helyeken a fakín juta szövettel lefedésre került, amely annak megújulását hivatott megakadályozni. Közös elhatározás amellet szolt, hogy részint kerüljön lefedésre, részint pedig maradjon szabadon a lombjától/ágaitól megfosztott fakín. Az intézkedés kapcsán elvárt különbség pedig egy, majd néhány év távlatában megfigyelésre kerül. Ennek eredményességéről, előnyeiről és esetleges hátrányairól így néhány év múlva érdemes nyilatkozni.

IV., száraz ágak eltávolítása

A fán található száraz ágak, ágcsontok kezelése három féle variációban valósult meg:

- 1, a stabilnak tekinthető régi ágcsontok nem kerültek eltávolításra
- 2, a törékeny száraz ágak/ágrészek levágásra kerültek

Famatuzsálem ápolása
továbbképzés és önképzés gyakorlati munkavégzéssel

3, nagyobb méretű száraz ágak csonkra, vagy törött ágra emlékeztető módon lettek formázva

V., koronabiztosítás beépítése

A fa egy esküvői helyszínként működik. A fa repedt melléktörzse/vázága a szerencsés legkevésbé frekventált részén fekszik az egyébként csoportos rendezvényre szolgáló területen „szélén”. A tágabb környezet figyelembevételével látszott, hogy közvetlen a megrepedt ág mellett egy nemrégiben teljes mértékben kiszáradt fa állt és egy kicsit távolabb egy másik nagyméretű élő amelyről egy nagyobb kb. 40cm átmérőjű vázág tört ki. Ezek a szélterhelés kapcsán megváltozott környezetet jelentettek, ezért a vázág biztosítását fontosnak láttuk. A biztonság megerősítése mellett néhány éves távlatban a repedés körbenövésének lehetőségének segítségét is szolgálhatja, mert reményeink szerint az ág szél általi mozgását és annak végpontjait is szűkebb keretek közé szorítja. Így a folyamatos újbóli megrepedést jó esetben gátolni, vagy akadályozni fogja.

1. számú melléklet

a faápolás alapelveinek ismertetése általánosságban

A tág értelemben vett faápolási munkák elvégzése alapvetően két részre oszlik:

- I. Szakszerű ápoló metszésre alkalmas fák esetén: faápolás és díszfametszés (faápolási gyakorlatot igénylő, kézi fűrészsel végezhető munka)
- II. Szakszerű ápoló metszésre alkalmatlan fák esetén: fakivágási vagy részleges favágási munkák
 - Korábban csonkolást (helytelenül ifjító metszést), vagy töréskárt elszennvedett fák visszavágása (fakivágási gyakorlatot igénylő motoros fűrészsel végezhető munka)
 - Korábban csonkolt, vagy visszatört fák erős kurtító metszése (faápolási gyakorlatot igénylő kézi és/vagy egykezes ápoló fűrészsel végezhető munka)

A kiírás alapján a tölgyfa szakszerű ápoló metszésre alkalmas.

Szakszerű ápoló metszéssel szemben a következő követelményeknek kell megfelelni:

- 1.1. Nagy ágátmérőben (10 cm felett) semmiképpen nem végzünk metszést. Amennyiben lehet, a metszés (fafaj függvényében) korlátozódjon a 3-5 cm-es ágátmérőre.
- 1.2. A lombkorona maximum 20%-a távolítható el a metszés során, és ez nem a teljes lombkorona redukcióját jelenti, hanem a hajtások, gallyak, vesszők összesített mennyiségének százalékos „ritkítését” jelenti!
- 1.3. A törzs futásával egy síkban nincsenek metszések, azaz nem palástsíkra metszünk, metszésnél a védekezési zónák ismerete és figyelembevétele fontos.
- 1.4. A fák élő ágai nem kerülhetnek csonkolásra.
- 1.5. A száraz ágakat az alábbiak szerint távolítjuk el a lombkoronából:
 - 1.5.1. Közlekedéssel érintett területeken max. 2 cm-es ágátmérő felett minden száraz ág levágandó.
 - 1.5.2. Közlekedéssel ritkán érintett területeken száraz ágak eltávolítása 3-5 cm ágátmérő felett.
 - 1.5.3. Teljesen kieső (pl. bozótos) részeken a száraz ágak eltávolítása nem indokolt.

Famatuzsálem ápolása
továbbképzés és önképzés gyakorlati munkavégzéssel

- 1.6. A metszés során eltávolítandók a fagyöngy és a fakín.
- 1.7. Minden futónövény (pl. borostyán) a metszés során eltávolítandó, tápanyag utánpótlása megszüntetendő, vagy visszavágandó egy kordában tartható szintig. (A borostyán a kapaszkodó gyökereivel, légygyökereivel kapaszkodik a fa kérgébe, ezért célszerű elvágni a növényt a föld közelében, majd egy év múlva leszedni a fáról, ekkor a kapaszkodó gyökerek már elhalatak, így könnyebb leszedni)
- 1.8. A kockázattal járó megrepedt, gombás, korhadt ágak, átmérőtől függetlenül, metszés során eltávolítandók, de a védekezési zóna megtartása mellett „kabátakasztó” meghagyása és későbbi levágása szakmailag indokolt lehet, kivitelezése megállapodás alapján történik.
- 1.9. Épített környezet védelme érdekében a teljes lombkorona 10-20%-a távolítható el, amely beleszámít a fa metszése során összesen eltávolítható % arányba.
- 1.10. Meglévő koronabiztosítás estén annak feszességét/lazaságát és egyéb körülményeit ellenőrizni kell, de hozzányúltni csak a felelősnek, vagy annak felhatalmazása esetén szabad.

Az év során két, akár több hétig tartó időszakban semmi esetre sem szabad a fákon koronametszéseket végezni:

- kora tavasszal a rügyfakadás és lombhajtás idején, valamint
- ősszel a lombszíneződés és lombhullatás időszakában.

A fák ezen két időszak alatt a legérzékenyebb és legesendőbb fázisukban találhatók, amikor a külső beavatkozásokkal igen rosszul tudnak megbirkózni.

Amennyiben a faszövet a nyugalmi időszakban sérül meg, akkor a fának a védekező mechanizmusa nincs működésben, emiatt a vágási sérülések mindaddig védtelenek maradnak, míg az élettani folyamatok koratavasszal be nem indulnak. Ezzel megnövekszik annak a veszélye, hogy hánacs-, kambium- és a szövetek nagyobb területei halnak el, és a fát egy gombafertőzés támadja meg.

Fabiológiai nézőpontból a lombos fáknál a nyári metszést kell előnyben részesíteni a téli metszéssel szemben.

- Nyáron rögtön működésbe lépnek a fára jellemző védekező mechanizmusok, melyek a sérült rész szöveteit a levegő beáramlásától és a kórokozók (korhadást okozók) behatolásától megvédik.
- A vágás helyén késés nélkül elkezdődik a faszövet képződése, hogy a sérülést a lehető leggyorsabban benője (új sejtekkel befedi).
- Mivel a fa éppen az újabb tartalék anyagok létrehozásának fázisában van, kevesebb utóhajtást hoz, mely által a kívánt fényellátottság is hosszabb ideig tart.

Famatuzsálem ápolása
továbbképzés és önképzés gyakorlati munkavégzéssel

- A vágási felületek sokkal kevésbé, vagy egyáltalán nem nedvedzenek. A nedvedzés tápanyagvesztést okoz a fának, és kiváló táptalajként szolgál a korhadást okozó kórokozók számára (pl.: penészgombák).
- Rendszerint a vágási/metszési beavatkozások szelídebbek, mivel minden egyes eltávolított ággal láthatóvá válik a fényellátottság megnövekedésének mértéke.

Amennyiben a szakszerű ápoló metszés kritériumai közül akár egyet is figyelmen kívül hagyunk, az azt jelenti, hogy megsértjük a fa életfenntartó és túlélő stratégiáját. A szakszerűtlen koronaalakító metszés következményei végzetesek:

- fa korhadásának rizikója magasabb lesz
- fokozottabb törésveszély jelentkezik
- vitalitás csökken
- rövidebb lesz az életidő

A vágási munkáknál a fa sérüléseire esélyt adó technikákat kerülni kell! Ennek érvényesítésére a kiíráshoz képest jelentős eltéréssel végzett munkák esetén a vállalkozó munkadíj elszámolására nem jogosult. Jelentős mértékű károkozás esetén pedig a fa kataszterben kalkulált ára a munkák árából levonandó, vagy jogi úton érvényesíthető költségként kezelendő.